JUHENDMATERJAL nr 4

Näidisjuhtumid iseseisvaks lahendamiseks

Prof Halliki Harro-Loit ja TÜ eetikakeskuse töörühm

Nõu küsimine: õpetajat häirib, et kolleegid räägivad õpilastest hinnangulisi väljendeid kasutades

Avaldus

Olen õpetaja V. Ma olen kolleegidega õpetajate toas vestlustel, lõunat süües ja ka koosolekutel kogenud, et meie kooli õpetajad räägivad oma õpilastest, kes ja kuidas tunnis käitus ja kes mida ütles või ei oska. Ma mõistan, et teatud olukordade ja õpilaste käitumise arutamine koos kolleegidega ja nende kogemuste kuulamine on õpetajatöö paratamatu osa. Siiski olen ma häiritud kui kolleegid sildistavad õpilasi: „ta on rumal“, „ta eputab“ jms. Ma olen proovinud sellistes olukordades naljaga pooleks öelda näiteks, et kujuta ette, et õpilased ütlevad meie kohta ka: „see õps on halvaks läinud konserv“, aga minu reaktsioon on pigem kutsunud esile hämmelduse.

Mul on küsimus - kas ma olen ehk liiga tundlik? Minu esimene haridus on õenduses ja ma olen töötanud haiglas, kus minu väljaõppe osaks oli patsientide kohta mitte kunagi mitte ühtegi hinnangut anda, sealhulgas õdede toas. Mulle meeldib mu nüüdne õpetajaamet, kuid ma tunnen, et õpetajad sildistavad õpilasi mõtlematult ja muuseas. Mida ma ise saaksin selles olukorras teha? Kas koolis oleks põhjust seda olukorda muuta?

Abipalve: pöörduja on kooli direktor

Koolis on kolm õpetajat, kes väljaspool kooli (valla volikogu koosolekul, lapsevanemate koosolekul ja n-ö anonüümses kirjas ajakirjanikele) on kritiseerinud kooli otsust muuta söögivahetundide aegu. Kriitikat tehes on kõik kolm õpetajat esitanud poolikut teavet: nimelt, et otsuse söögivahetundide osas tegi kooli juhtkond, õpetajaskonda otsuse tegemisse ei kaasatud. Tegelikult õpetajaskonnalt küsiti nende vajaduste ja eelistuste kohta, samuti laste vanematelt. Vajadused ja arvamused lahknesid. Juhtkond tegi otsuse, mis arvestas kõige suurema hulga laste vajadusi parimal viisil. Koolis tehtud otsuse kritiseerimine on minu hinnangul ebakonstruktiivne kriitika, mis kulutab kogukonna tähelepanu probleemi peale, mis ei toeta ei kooli ega laste heaolu.

Pöördun eetikanõukoja poole, et küsida, kas ja kuivõrd on õpetajate selline käitumine vastuolus õpetaja eetikaga ja mil viisil me saame õpetajate sellist käitumist muuta.

Kaebus: lapsevanem arvab, et tema lapse uurimistöö on ebaõiglaselt mittearvestatuks hinnatud

Kaebus

Minu laps esitas õigeaegselt gümnaasiumi lõpetamiseks uurimistöö, mille eesmärk oli küsitleda gümnaasiumiõpilasi teemal, kuidas nad kuulavad muusikat. Töös oli vastanud 80 õpilast ja töö küsimustiku koostas ja viis läbi minu poeg iseseisvalt. Juhendaja õpetaja S küsimustikku ei parandanud. Töö tulemuste analüüsis kasutas minu poeg deskriptiivset statistikat. Tulemuste esitamise kohta kirjutas õpetaja pojale enne esimest kaitsmist, et keelekasutus on lohakas ja töös on esitatud viitena ainut üks teaduspublikatsioon, kuigi nõutud on kolm. Enne esitamist püüdis mu poeg laused üle lugeda ja parandada niipalju, kui ta oskas. Ta lisas kaks lisaviidet: küsimustiku koostamise õpikule ja Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste veebisaidile SAMM, mis oli talle abiks analüüsi tegemisel. Juhendaja lubas töö kaitsmisele.

Kaitsmisel oli poja üllatus suur, kui teda juhendanud õpetaja S hakkas välja tooma halvasti kirjutatud lauseid, tõi välja komade puudumist ja eeskätt ütles ka, et kogu töö on tehtud lohakalt. Minu poja töö loeti mitterahuldavaks. Juhendaja ütles, et õpik ja SAMM pole õiged allikad. Ei komisjon ega ka juhendaja ei soovitanud pojale, milliseid allikaid ta pidanuks kasutama.
Leian, et nii juhendanud õpetaja kui ka kaitsmiskomisjon, mille koosseisus olid õpetajad T ja R, on käitunud ebaeetiliselt, rikkudes õpetaja eetikakoodeksi punkte 2.4 „Õpetaja annab õppijatele edasiviivat tagasisidet ning jälgib, et hindamiskriteeriumid on õppijatele teada ja arusaadavad“ ning 2.2 „Õpetaja arvestab õppijate vajadustega, hindab iga õppija arenguvõimalusi ja lähtub õppetöö planeerimisel ja läbiviimisel jõukohasuse ning võrdväärsete võimaluste loomise põhimõttest“. Õpetaja ei andnud õpilasele konkreetseid juhiseid enne töö kaitsmisele suunamist, st ei juhendanud, samuti ei toonud ei töö juhendaja ega komisjon kaitsmisel välja töö positiivseid aspekte. Mitterahuldav hinnang kujundati subjektiivselt ja põhjendamatult. Ma ei väida, et minu poja töös polnud puudusi, kuid ebaeetiliseks loen komisjoni käitumist, mis ei toetanud õppija poolt juba tehtud pingutust.

Kuidas menetlete neid avaldusi ja kaebust?

1. Eristage tegelased, väited, faktid. Sõnastage selgelt, kelle ning millise tegevuse peale kaebaja kaebab või mille kohta nõuküsija nõu küsib.
2. Tooge välja relevantsed õpetaja eetikakoodeksi punktid.
3. Kirjeldage, millist teavet peate koguma asjaosalistelt.
4. Kirjeldage, milline dokumentatsioon on antud kaebuse või nõuküsimise jaoks oluline.
5. Mõelge, kuidas dokumente analüüsida. (Nt kui on e-kiri, siis tuleb arvestada konfidentsiaalsusnõudeid jne.)
6. Mõelge, kuidas saavutate oma toimingute neutraalsuse ja kuidas saavutate selle, et komisjoni liikmete kõik võimalikud huvide konfliktid (ja rollikonfliktid) on deklareeritud?